

TULOKSET

2018

MDI

VALTAKUNNALLINEN KUNTAKYSELY

SISÄLTÖ

1. KYSELYN TOTEUTUS	3
2. KEHITYSNÄKYMÄT	6
2.1 Kuntien kehitysnäkymät	7
2.2 Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutus kuntien kehitysnäkyymiin . . .	10
3. KUINKA KEHITTÄMINEN SUJUU	13
3.1 Kouluarvosanat elinvoimapolitiikalle	14
3.2 Kuntakehittämisen tila	17
4. KUNTA-STRATEGIA	19
4.1 Toimintaympäristön muutostekijöiden pohdinta	20
4.2 Valtuustokauden keskeisimmät tavoitteet	23
5. KEHITTÄMISRESURSSIT	26
6. KUNTIEN SUOSITTELUINDEKSIT	29
7. TULEVAISUUDEN KUNTA	32
7.1 Tulevaisuuden kuva	33
7.2 Elinvoimapainotukset	36
7.3 Maakunta- ja soteuudistus	40
7.4 Palveluiden järjestäminen	43
8. VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT	46

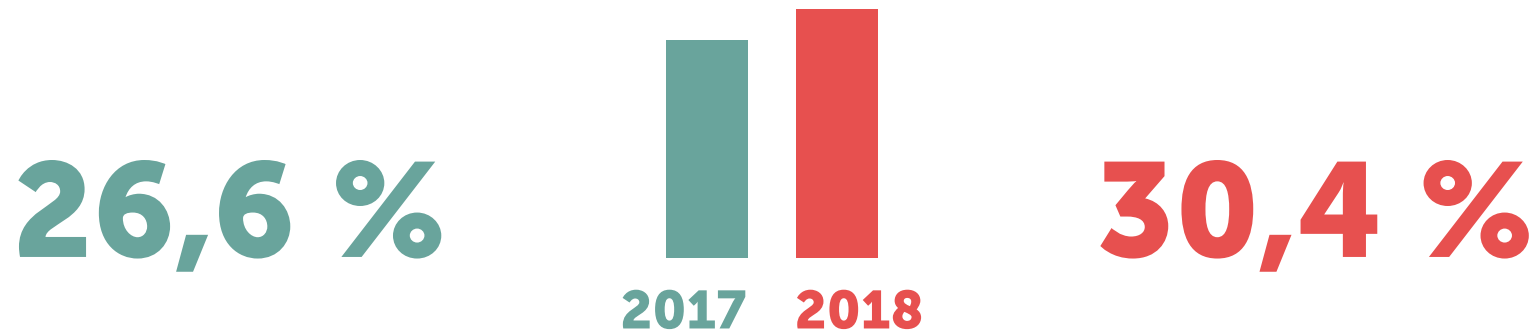
1.

KYSELYN TOTEUTUS

MDI toteutti marras-joulukuussa 2018 neljännen kerran valtakunnallisen kuntakyselyn, jolla kerättiin kuntien päättäjien ja ylimpien viranhaltijoiden näkemyksiä tulevaisuuden kunnasta.

Kuntakysely kohdistettiin kaikkien Manner-Suomen kuntien (295 kpl) viranhaltijoille, valtuutetuille ja hallitusten jäsenille. Kysely lähetettiin kaikkiaan **10 354 henkilölle**, joista **3 148 vastaajaa** yhteensä **290 kunnasta** antoi näkemyksensä. Vastausprosentti kohosi edeltävästä vuodesta ja oli nyt **30,4 %**.

KENEN TOIMEKSIANNOSTA KYSELY TEHTIIN?

MDI teki kuntakyselyn omana työnään eli ilman tilausta. Näin ollen kyselyn kautta on mahdollista tuottaa **puolueetonta tietoa kunnille ja eri ministeriöille**. MDI tekee aktiivista työtä kaupunkien ja kuntien, maaseudun ja muuttuvien alueiden kehittämisen parissa. MDI on yksityinen ja puolueeton yritys.

MIKSI KYSELY TOTEUTETTIIN?

Kyselyn tavoitteena oli koota mahdollisimman **kattava tilannekuva Suomen kunnista**. Kokonaiskuva auttaa kuntia profiloimaan omaa strategia- ja kehittämistyötään sekä ministeriöitä hallituksen keskeisten uudistusten toimeenpanossa.

MIHIN KYSELYN TIETOA KÄYTETÄÄN?

Kyselyn tietoja hyödynnetään MDI:n tekemissä valtakunnallisissa selvityksissä ja kuntien elinvoima- ja strategiapohdinnoissa. Kattava ja kokonaisvaltainen vertailutieto **parantaa kuntien mahdollisuuksia tehdä valintoja** omassa kehittämistyössään. MDI on mukana myös valtioneuvoston kanslian tutkimus- ja selvityshankkeissa (VN TEAS), joilla tuetaan mm. tulevaisuuden kuntia tehtäväpohdinnoissa ja maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpanoa.

kattava tilannekuva – parempia valintoja

2.

KEHITYS- NÄKYMÄT

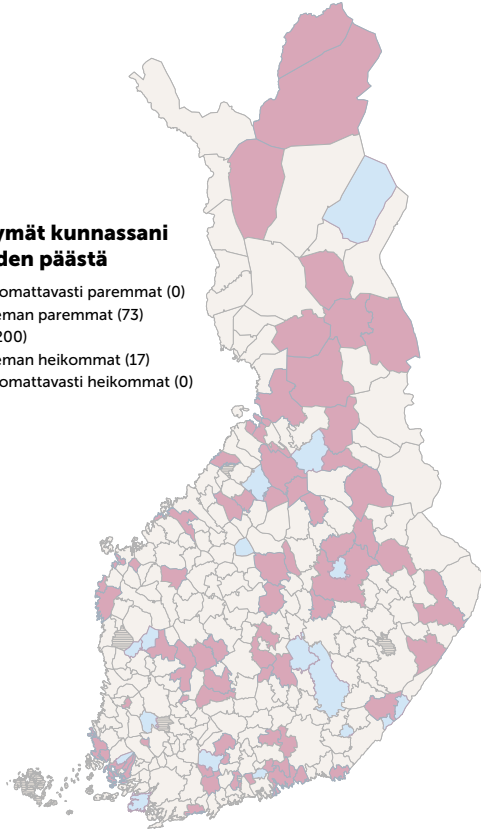
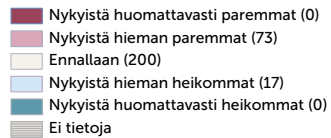
2.

KEHITYS

2.1 KUNTIEN KEHITYSNÄKYMÄT

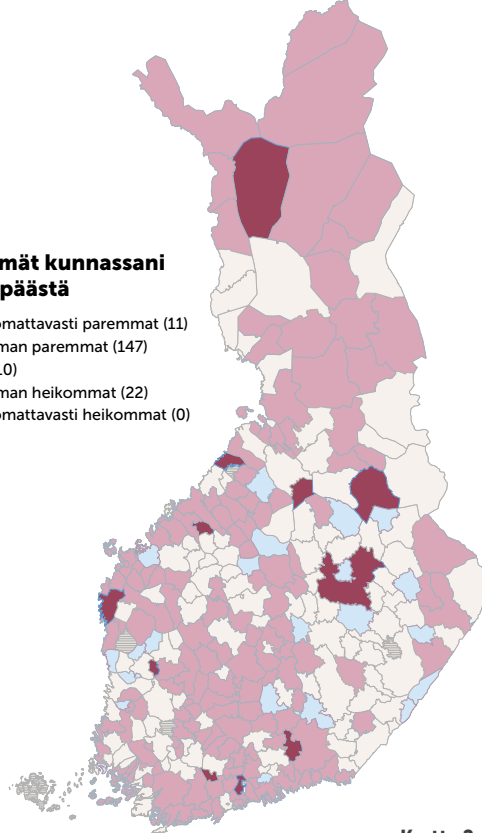
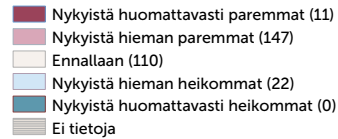
Kehitysnäkymät kunnassani puolen vuoden päästä

Kartta 1.

Kehitysnäkymät kunnissa puolen vuoden päähen.

Kehitysnäkymät kunnassani 3–5 vuoden päästä

Kartta 2.

Kehitysnäkymät kunnissa 3–5 vuoden päähen.

Kuntien kehitysnäkymät ovat muuttuneet negatiivisemmiksi vuoden takaiseen verrattuna.

Lähes kaksi kolmesta vastaajasta katsoo, että oman kunnan kehitysnäkymät ovat 3–5 vuoden päästä nykyistä paremmat. Joka neljäs uskoo kehitysnäkymien heikkenevän nykyisestä. Näkemys oman kunnan tulevien vuosien kehitysnäkymistä on heikentynyt edeltävän vuoden kyselyyn verrattuna. Oman kunnan kehitysnäkymiin positiivisesti suhtautuvia on 6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2017.

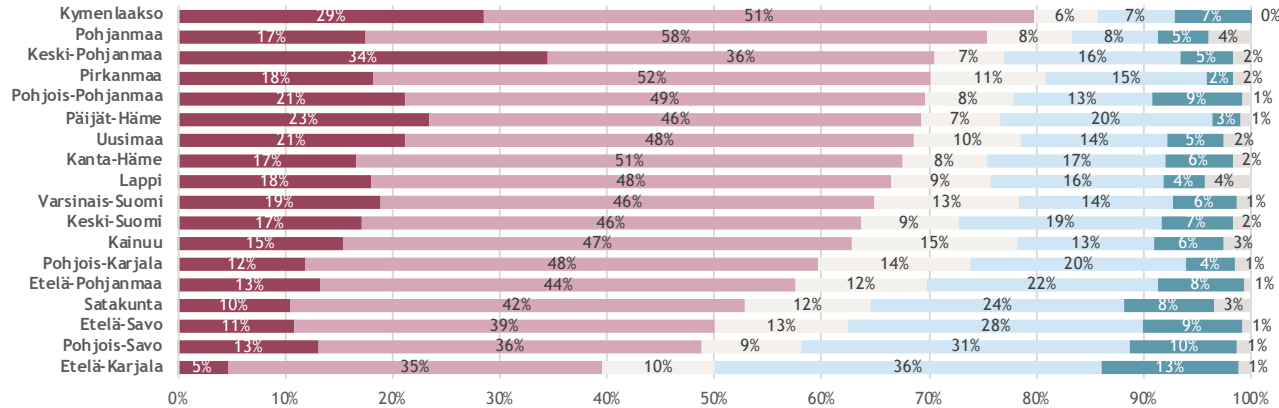
Maakunnista oman kunnan kehitysnäkymiin suhtaudutaan negatiivisimmin Etelä-Karjalassa ja positiivisimmin Kymenlaaksossa ja Pohjanmaalla.

Oman kunnan kehitysnäkymät nähdään selvästi positiivisimpina yli 100 000 asukkaan kaupungeissa.

Perussuomalaiset näkevät kuntansa kehitysnäkymät kielteisempinä kuin muiden puolueiden edustajat.

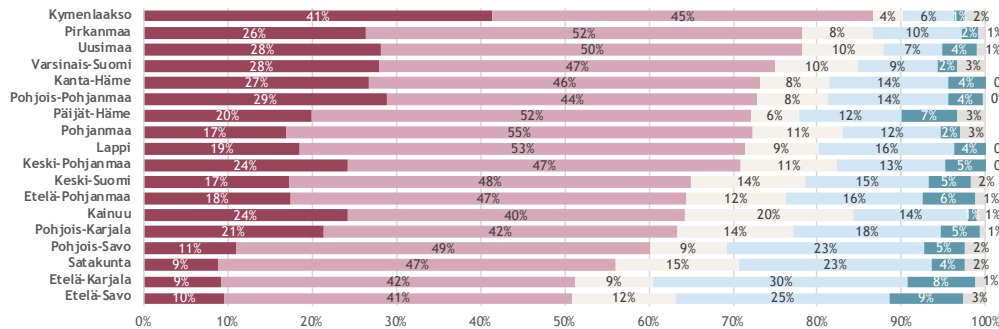
KEHITYSNÄKYMÄT KUNNASSANI 3-5 VUODEN PÄÄSTÄ (2018)

- nykyistä huomattavasti paremmat
- nykyistä hieman paremmat
- ennallaan
- nykyistä hieman heikkomat
- nykyistä huomattavasti heikkomat
- en osaa sanoa

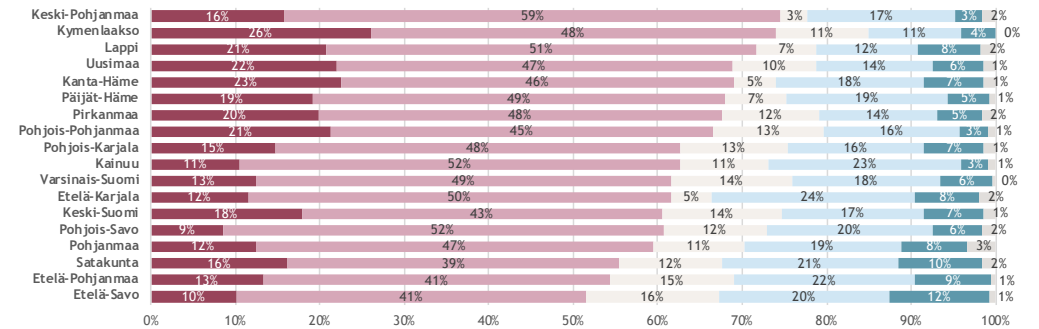
Kuvio 3.
Kehitysnäkömät kunnissa
maakunnittain vuonna 2018.

KEHITYSNÄKYMÄT KUNNASSANI 3-5 VUODEN PÄÄSTÄ (2017)

Kuvio 2. Kehitysnäkömät kunnissa maakunnittain vuonna 2017.

KEHITYSNÄKYMÄT KUNNASSANI 3-5 VUODEN PÄÄSTÄ (2015)

Kuvio 1. Kehitysnäkömät kunnissa maakunnittain vuonna 2015.

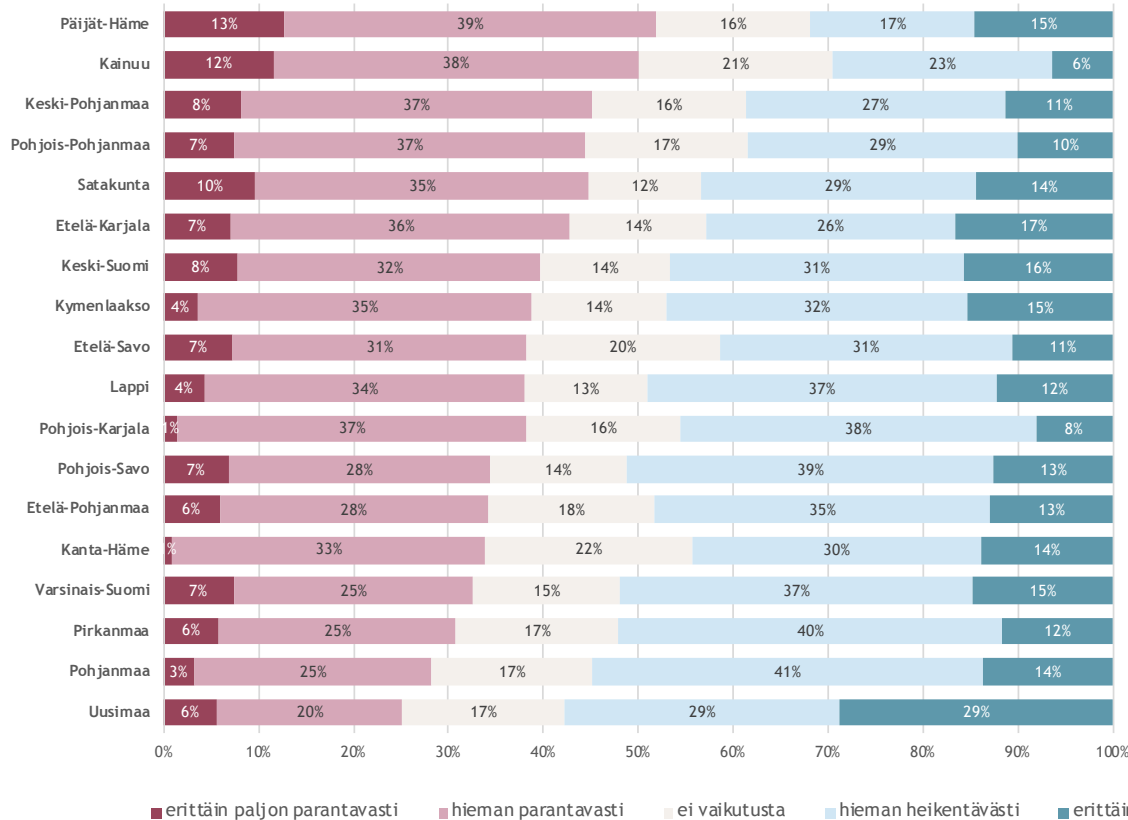
2.

KEHITYS

2.2 MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUKSEN VAIKUTUS KUNTIEN KEHITYSNÄKYMIIN

MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUS VAIKUTTAA KUNTANI KEHITYSNÄKYMIIN – VASTAUKSET MAAKUNNITTAIN

Maakunta- ja sote-uudistus heikentää lähes joka toisen mielestä oman kunnan kehitysnäkymiä.

Lähes puolet vastaajista katsoo maakunta- ja sote-uudistuksen vaikuttavan heikentävästi kuntansa kehitysnäkymiin. 37 % arvioi vaikutuksen olevan myönteinen ja 16 % katsoo, ettei uudistuksella ole vaikutusta kunnan kehitysnäkymiin. Kriittisyys uudistusta kohtaan on vähentynyt hieman edeltävästä vuodesta.

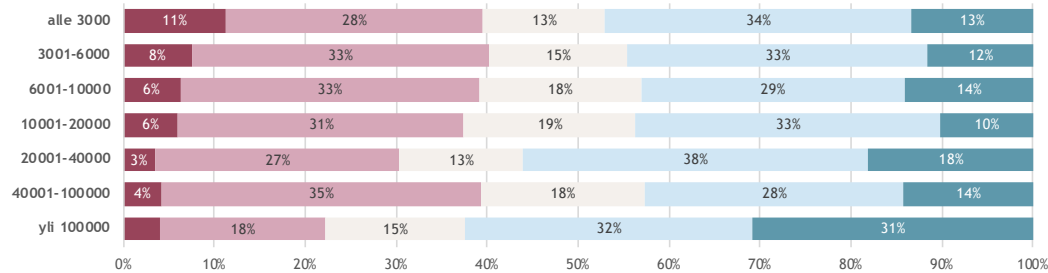
Maakunnista erityisesti Uudenmaan ja Pohjanmaan vastaajat kokevat maakunta- ja sote-uudistuksen vaikuttavan kielteisesti kunnan kehitysnäkymiin. Uudellamaalla on muihin maakuntiin verrattuna erittäin paljon niitä, jotka ovat vastanneet maakunta- ja sote-uudistuksen vaikuttavan kunnan kehitysnäkymiin erittäin paljon heikentävästi.

Kuvio 4. Maakunta- ja soteuudistuksen vaikutus kunnan kehitysnäkymiin maakunnittain.

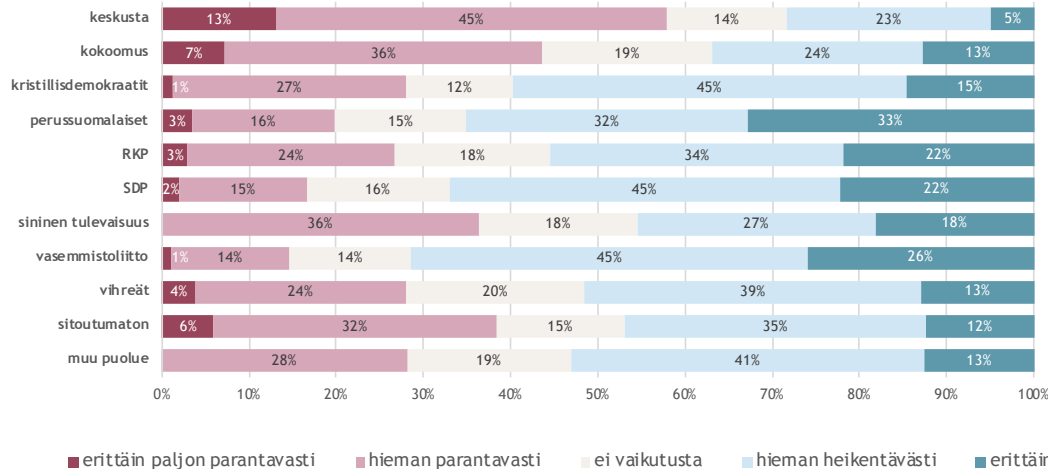

MAAKUNTA- JA SOTEUUDISTUS VAIKUTAA KUNTANI KEHITYSNÄKYMIIN – VASTAUKSET KUNTAKOKOLUOKITTAIN

MAAKUNTA- JA SOTEUUDISTUS VAIKUTAA KUNTANI KEHITYSNÄKYMIIN – VASTAUKSET PUOLUEITTAIN

erittäin paljon parantavasti hieman parantavasti ei vaikutusta hieman heikentävästi erittäin paljon heikentävästi

20 001-40 000 asukkaan kunnista yli puolet vastaajista ja yli 100 000 asukkaan kaupungeista lähes kaksi kolmesta vastaajasta uskoo maakunta- ja soteuudistuksen vaikuttavan heikentävästi kunnan kehitysnäkyymiin.

Kaupungeissa koetaan maakunta- ja sote-uudistuksen vaikuttavan useammin heikentävästi kehitysnäkyymiin. Metropolialueella katsotaan maakunta- ja sote-uudistuksen vaikuttavan useammin erittäin paljon heikentävästi kunnan kehitysnäkyymiin.

Pääministeripuolue keskustan edustajat uskovat muita selvästi vähemmän siihen, että maakunta- ja soteuudistus vaikuttaa heikentävästi kunnan kehitysnäkyymiin. Oppositio puolueissa vasemmistoliitossa, SDP:ssä ja perussuomalaisissa koetaan yleisimmin, että uudistus heikentää kehitysnäkymiä.

Kuvio 5 (yllä vas). Maakunta- ja soteuudistuksen vaikutus kunnan kehitysnäkyymiin kuntakokoon mukaan.

Kuvio 6 (vas.). Maakunta- ja soteuudistuksen vaikutus kunnan kehitysnäkyymiin puolueittain.

3.

KUINKA KEHITTÄMINEN SUJUU

3. KUINKA

3.1 KOULUARVOSANAT ELINVOIMAPOLITIIKALLE

2018**2017**

1 Pohjanmaa	7,40
2 Varsinais-Suomi	7,18
3 Pohjois-Savo	7,14
4 Pirkanmaa	7,09
5 Pohjois-Karjala	7,06
6 Pohjois-Pohjanmaa	7,01
7 Kainuu	6,96
8 Keski-Pohjanmaa	6,90
9 Etelä-Pohjanmaa	6,86
10 Satakunta	6,84
11 Keski-Suomi	6,81
12 Kymenlaakso	6,80
13 Uusimaa	6,79
14 Lappi	6,76
15 Päijät-Häme	6,74
16 Etelä-Karjala	6,71
17 Etelä-Savo	6,66
18 Kanta-Häme	6,65

Taulukko 7.

Kouluarvosana elinvoimapolitiikalle kokonaisuutena vuonna 2018*.

1 Pohjanmaa	7,40
2 Varsinais-Suomi	7,16
3 Pirkanmaa	7,05
4 Etelä-Karjala	7,04
5 Keski-Pohjanmaa	7,03
6 Pohjois-Savo	7,02
7 Keski-Suomi	6,99
8 Pohjois-Karjala	6,98
9 Pohjois-Pohjanmaa	6,98
10 Satakunta	6,95
11 Uusimaa	6,90
12 Kainuu	6,87
13 Etelä-Pohjanmaa	6,87
14 Lappi	6,79
15 Kymenlaakso	6,75
16 Etelä-Savo	6,72
17 Päijät-Häme	6,65
18 Kanta-Häme	6,51

Taulukko 8.

Kouluarvosana elinvoimapolitiikalle kokonaisuutena vuonna 2017.

**KOKO MAA
2018****7,6**
kuntien
toimille7,6 (2017)
7,4 (2016)
7,1 (2014)**6,9**
seudullisille
toimille6,9 (2017)
6,8 (2016)
6,5 (2014)**6,8**
maakunnan
toimille6,8 (2017)
7,1 (2016)
6,5 (2014)**6,4**
ylimaakunnallisille
toimille

6,5 (2017)

Taulukko 6.

Keskiarvo toimenpiteille elinvoiman vahvistamiseksi vuonna 2018.

Elinvoimapolitiikan arvosanoissa ei ole tapahtunut muutosta viime vuoteen - paikallisella tasolla onnistuttu jälleen parhaiten elinvoiman vahvistamisessa.

Maakunnista elinvoimapolitiikka koetaan onnistuneimmaksi Pohjanmaalla. Heikoimmat arvosanat elinvoimapolitiikalle annetaan Etelä-Savossa ja Kanta-Hämeessä. Edeltävään vuoteen nähden tulokset ovat pysyneet melko lailla ennallaan, tosin Etelä-Karjala on laskenut 12 sijaa ja Kainuu noussut viisi sijaa listalla.

Suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kunnissa elinvoimapolitiikalle annettiin parhaat arvosanat.

Kuntien viranhaltijat arvioivat elinvoimapolitiikan onnistuneemmaksi kuin luottamushenkilöt.

RKP:n edustajat antavat parhaimmat arvosanat elinvoimapolitiikalle, kun taas perussuomalaisten edustajat antavat heikoimmat arvosanat.

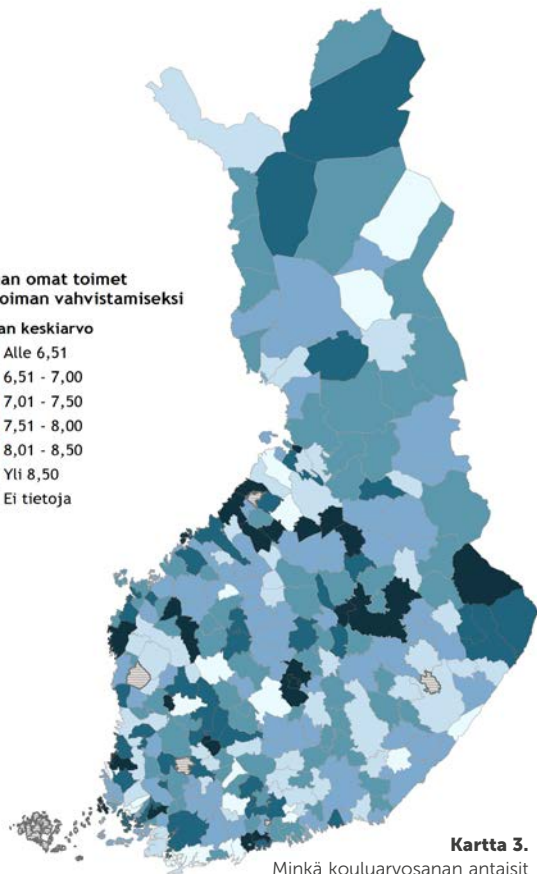
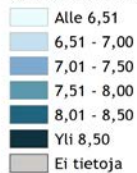
*Oikaisu: Taulukoiden 7 ja 8 otsikot vuosille 2018 ja 2017 korjattu virheellisestä päinvastaisesta järjestyksestä oikeaksi.

Edellisen sivun taulukko:
kouluarvosana elinvoima-
politiikalle kokonaisuutena 2018

Kunnan omat toimet
elinvoiman vahvistamiseksi

Kunnan keskiarvo

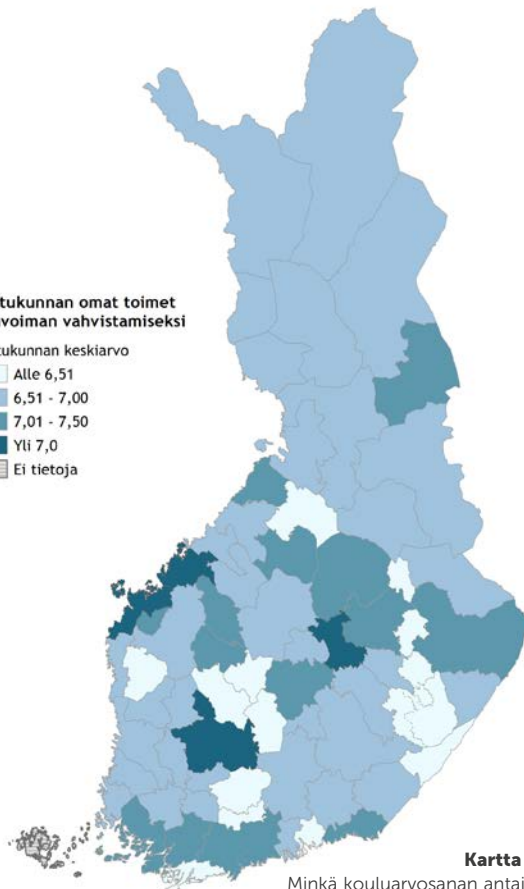

Kartta 3.

Minkä kouluarvosanan antaisit
oman kunnan toimista
elinvoiman vahvistamiseksi?

Seutukunnan omat toimet
elinvoiman vahvistamiseksi

Seutukunnan keskiarvo

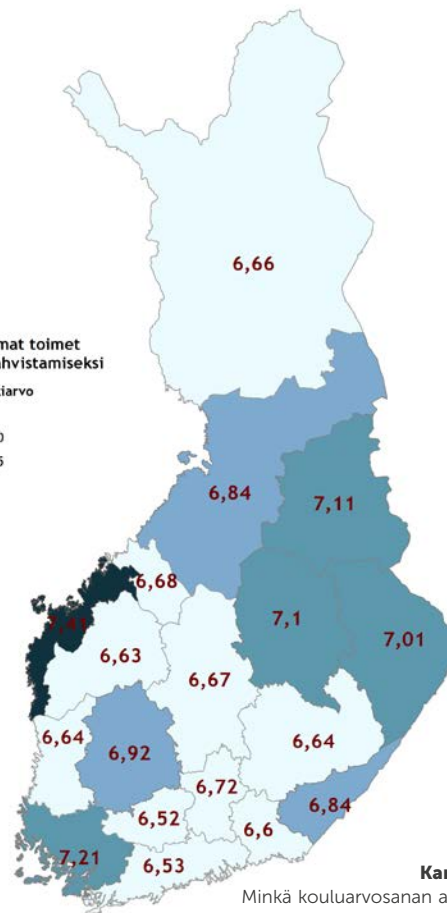
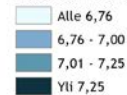

Kartta 4.

Minkä kouluarvosanan antaisit
oman seudun toimista
elinvoiman vahvistamiseksi?

Maakunnan omat toimet
elinvoiman vahvistamiseksi

Maakunnan keskiarvo

Kartta 5.

Minkä kouluarvosanan antaisit
oman maakunnan toimista
elinvoiman vahvistamiseksi?

1 Pohjanmaa	7,40
2 Varsinais-Suomi	7,16
3 Pirkanmaa	7,05
4 Etelä-Karjala	7,04
5 Keski-Pohjanmaa	7,03
6 Pohjois-Savo	7,02
7 Keski-Suomi	6,99
8 Pohjois-Karjala	6,98
9 Pohjois-Pohjanmaa	6,98
10 Satakunta	6,95
11 Uusimaa	6,90
12 Kainuu	6,87
13 Etelä-Pohjanmaa	6,87
14 Lappi	6,79
15 Kymenlaakso	6,75
16 Etelä-Savo	6,72
17 Päijät-Häme	6,65
18 Kanta-Häme	6,51

3. KUINKA

3.2 KUNTAKEHITTÄMISEN TILA

Vastauksissa on huomioitu vain ne kunnat, joissa vastaajien määrä oli vähintään kolme.

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Lapinjärvi	5,0
3000–6000	Luoto	4,6
6001–10 000	Harjavalta	4,7
10 001–20 000	Sotkamo	4,6
20 001–40 000	Kerava	4,3
40 001–100 000	Vaasa	4,3
yli 100 000	Kuopio	4,4

Taulukko 9. TOP kunnat, joissa vallitsee vahva yhteinen tahtotila kehittämiselle.

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Tervo	3,9
3000–6000	Vesilahti	4,0
6001–10 000	Lapinlahti	3,8
10 001–20 000	Pirkkala	3,9
20 001–40 000	Kangasala	3,8
40 001–100 000	Hyvinkää	3,5
yli 100 000	Vantaa	3,2

Taulukko 10. TOP kunnat, joissa vallitsee seudullisesti vahva ja hyvä luottamus.

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Lapinjärvi	5,0
3000–6000	Pyhtää	4,6
6001–10 000	Pudasjärvi	4,5
10 001–20 000	Kempele	4,6
20 001–40 000	Kerava	4,7
40 001–100 000	Hyvinkää	4,1
yli 100 000	Kuopio	4,4

Taulukko 11. TOP kunnat, joissa uskaletaan kokeilla uutta.

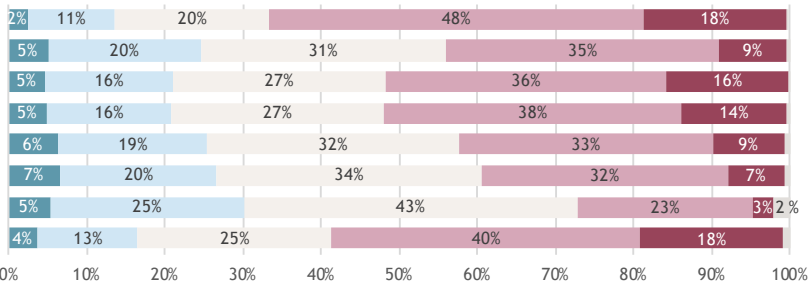
koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Pyhäntä	4,6
3000–6000	Vieremä	4,4
6001–10 000	Inari	4,2
10 001–20 000	Lieksa	4,3
20 001–40 000	Kangasala	4,1
40 001–100 000	Hyvinkää	3,9
yli 100 000	Jyväskylä	4,1

Taulukko 12. TOP kunnat, joissa kyetään pitkäjänteisiin, selkeisiin ja teräviin valintoihin.

ARVIOI KUNTASI KEHITTÄMISTÄ KOSKEVIA VÄITTÄMIÄ (1=TÄYSIN ERI MIELTÄ; 5=TÄYSIN SAMAA MIELTÄ)

1 2 3 4 5 en osaa sanoa

- Kunnassani tiedostetaan kunnan kehityskuva realistisesti
- Kunnassani kyetään pitkäjänteisiin, selkeisiin ja teräviin valintoihin
- Kunnassani uskaletaan kokeilla uutta
- Kunnassani ollaan avoimia uusille ajatuksille
- Kuntaorganisaation sisällä vallitsee vahva ja hyvä luottamus
- Kunnan luottamushenkilöiden välillä vallitsee vahva ja hyvä luottamus
- Kuntien välillä vallitsee seudullisesti vahva ja hyvä luottamus
- Kunnassani on vahva yhteinen tahtotila kehittämiselle

Kuvio 7. Arvioi kuntasi kehittämistä koskevia väittämiä.

Kuntien välinen seudullinen luottamuspula heikentää kuntakehittämistä - vain 3 % kokee luottamuksen vahvaksi ja hyväksi.

Pienimmissä, alle 6000 asukkaan kunnissa suhtaudutaan positiivisimmin kunnan kehittämistä koskeviin väittämiin.

Harvaan asutuissa kunnissa kunnan kehittämistä koskevat väittämät saavat myönteisimmät arviot.

RKP:n ja keskustan kannattajat suhtautuvat muita puolueita positiivisemmin kunnan kehittämisen väittämiin. Perussuomalaiset antavat heikoimpia arvioita väittämille.

4.

KUNTA- STRATEGIA

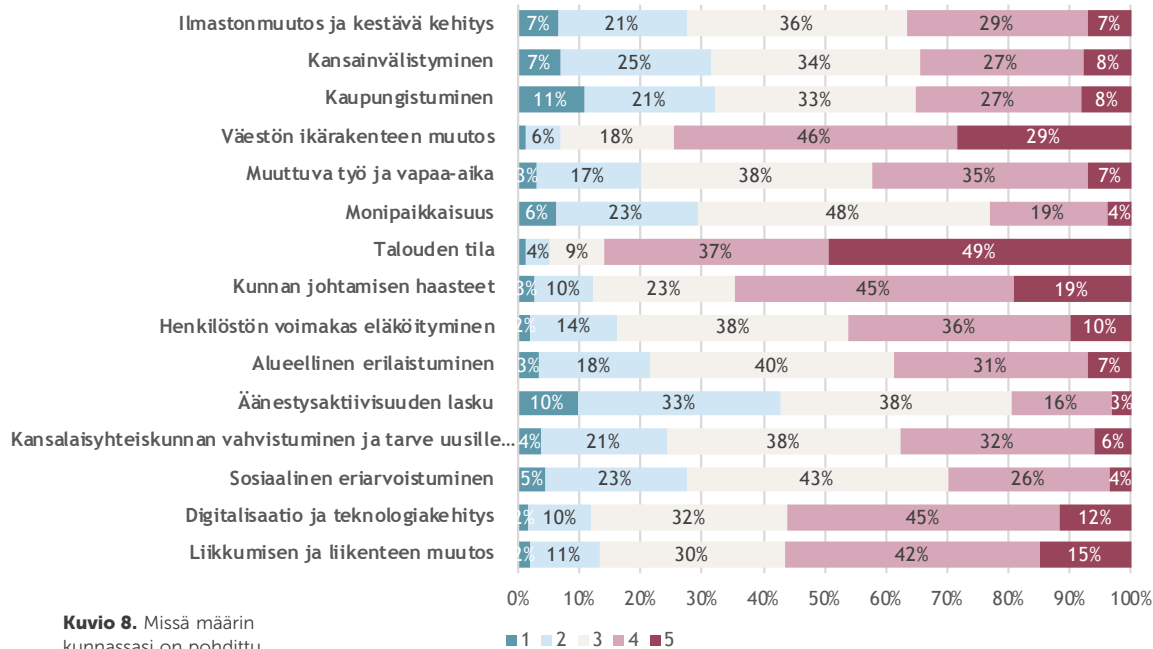
4.

KUUNTA

4.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEKIJÖIDEN POHDINTA

MISSÄ MÄÄRIN KUNNASSASI ON POHDITTU SEURAAVIA YMPÄRISTÖN MUUTOSTEKIJÖITÄ? (1=EI LAINKAAN; 5=ERITTÄIN PALJON)

Kuvio 8. Missä määrin kunnassasi on pohdittu seuraavia ympäristön muutostekijöitä?

Kunnissa on pohdittu toimintaympäristön muutostekijöistä eniten talouden tilaa, väestön ikärakenteen muutosta ja kunnan johtamisen haasteita.

Yleisesti ottaen suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kaupungeissa on pohdittu pienempiä kuntia useammin toimintaympäristön muutostekijöitä. Ilmastonmuutos ja kestävä kehitys, kansainvälistyminen, kaupungistuminen, sosiaalinen eriarvoistuminen, digitalisaatio ja teknologiakehitys sekä liikkumisen ja liikenteen muutokset ovat teemoja, joita suurimmissa kaupungeissa on nostettu aktiivisimmin esiin. Monipaikkaisuutta ja talouden tilaa on mietitty eniten pienimmissä ja yli 100 000 asukkaan kunnissa.

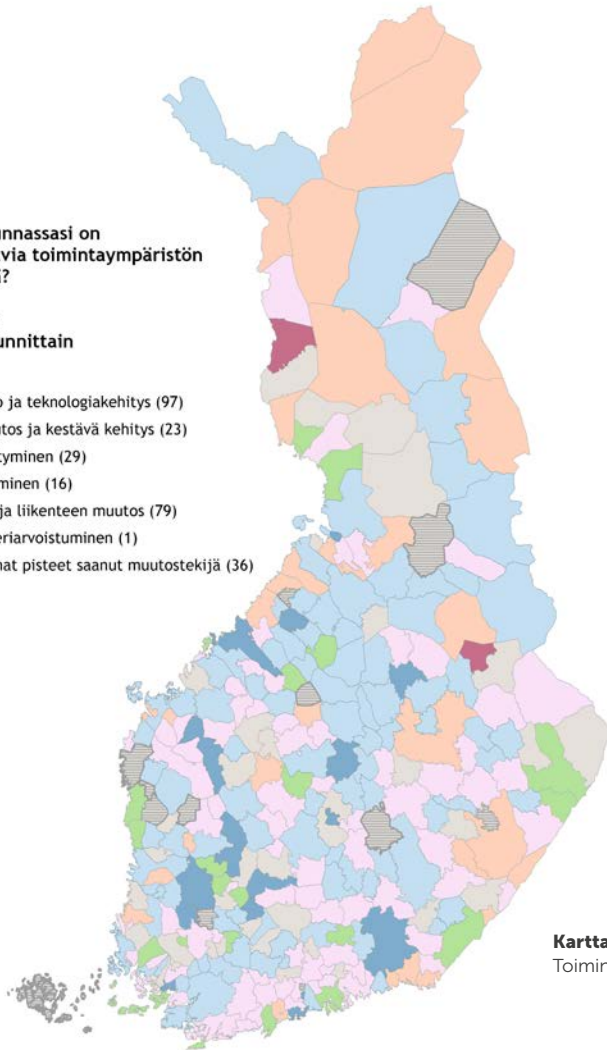
Harvaan asutuilla alueilla on pohdittu yleisimmin väestön ikärakenteen muutosta, monipaikkaisuutta, henkilöstön voimakasta eläköitymistä, alueellista erilaistumista sekä äänestysaktiivisuuden laskua.

Metropolialueella on ollut muita seutuja enemmän esillä ilmastonmuutos ja kestävä kehitys, kaupungistuminen,

Missä määrin kunnassasi on
pohdittu seuraavia toimintaympäristön
muutostekijöitä?

Eniten pohdittu
muutostekijä kunnittain

- Ei tietoja
- Digitalisaatio ja teknologiakehitys (97)
- Ilmastonmuutos ja kestävä kehitys (23)
- Kansainvälistyminen (29)
- Kaupungistuminen (16)
- Liikkumisen ja liikenteen muutos (79)
- Sosiaalinen eriarvoistuminen (1)
- Useampi samat pisteet saanut muutostekijä (36)

Kartta 6.
Toimintaympäristön muutostekijät.

kansalaisyhteiskunnan vahvistuminen ja tarve uusille vaikuttamisen
kanaville sekä liikkumisen ja liikenteen muutos.

Puolueista keskustan edustajat sekä sitoutumattomat ja heidän
jälkeensä RKP:n ja kristillisdemokraattien edustajat ovat muita
puolueita yleisemmin sitä mieltä, että omassa kunnassa
on pohdittu useita toimintaympäristön muutostekijöitä.
Perussuomalaiset ja heidän jälkeensä vihreät katsovat muiden
puolueiden edustajia harvemmin, että omassa kunnassa olisi
pohdittu mainittuja toimintaympäristön haasteita.

Kuntien viranhaltijoiden mielestä kunnissa on yleisesti ottaen
pohdittu toimintaympäristön muutostekijöitä enemmän kuin
luottamushenkilöiden mielestä.

4.

KUNTA

4.2 VALTUUSTOKAUDEN KESKEISIMMÄT TAVOITTEET

MITKÄ OVAT KUNNASSASI NYKYISEN VALTUUSTOKAUDEN KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT TAVOITTEET?

Kuvio 9.
Valtuustokauden tärkeimmät tavoitteet.

Elinvoimaan ja vetovoimaan, kunnan talouteen sekä väestönkehitykseen liittyvät tavoitteet nähdään kunnissa tärkeimpinä nykyisellä valtuustokaudella.

Kolme neljästä vastaajasta ilmoitti elinvoimaan ja vetovoimaan liittyvien tavoitteiden olevan kunnassaan kolmen tärkeimmän teeman joukossa nykyisellä valtuustokaudella. Vajaat kaksi kolmesta nosti kunnan talouteen liittyvät tavoitteet ja yli puolet väestönkehitykseen liittyvät tavoitteet kärkikolmikkoon.

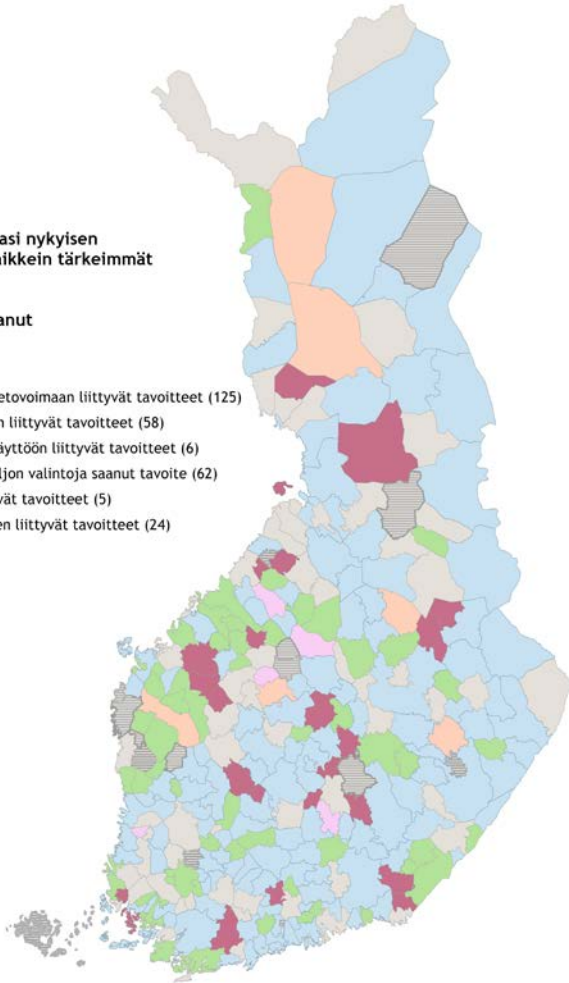
Väestönkehitykseen liittyvät tavoitteet nousevat valtuustokauden kolmen tärkeimmän tavoitteen joukkoon useimmin kaikkein pienimmissä, alle 3000 asukkaan kunnissa ja harvimmalla kaikkein suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kunnissa. Palveluihin liittyvät tavoitteet ovat eniten esillä pienimmissä, alle 6000 asukkaan kunnissa ja toisaalta vähiten metropolialueen lähiseuduilla. Tilojen käyttöön liittyvät tavoitteet ovat valtuustokauden keskeisimpien tavoitteiden joukossa yleisimmin 6001-10 000 asukkaan kunnissa. Kunnan johtamiseen liittyviä tavoitteita painotetaan eniten yli 100 000 asukkaan sekä 20 001-40 000 asukkaan kunnissa. Digitalisaatioon ja teknologiakehitykseen liittyviä tavoitteita ei juuri priorisoida minkään kokoisissa kunnissa, mutta eniten painoarvoa niille annetaan yli 100 000 asukkaan kaupungeissa ja metropolialueella.

Mitkä ovat kunnassasi nykyisen
valtuustokauden kaikkein tärkeimmät
tavoitteet?

Eniten valintoja saanut
tavoite kunnittain

- Ei tietoja
- Elinvoimaan ja vetovoimaan liittyvät tavoitteet (125)
- Kunnan talouteen liittyvät tavoitteet (58)
- Kunnan tilojen käyttöön liittyvät tavoitteet (6)
- Useampi yhtä paljon valintoja saanut tavoite (62)
- Palveluihin liittyvät tavoitteet (5)
- Väestökehitykseen liittyvät tavoitteet (24)

Kartta 7.

Valtuustokauden tärkeimmät tavoitteet.

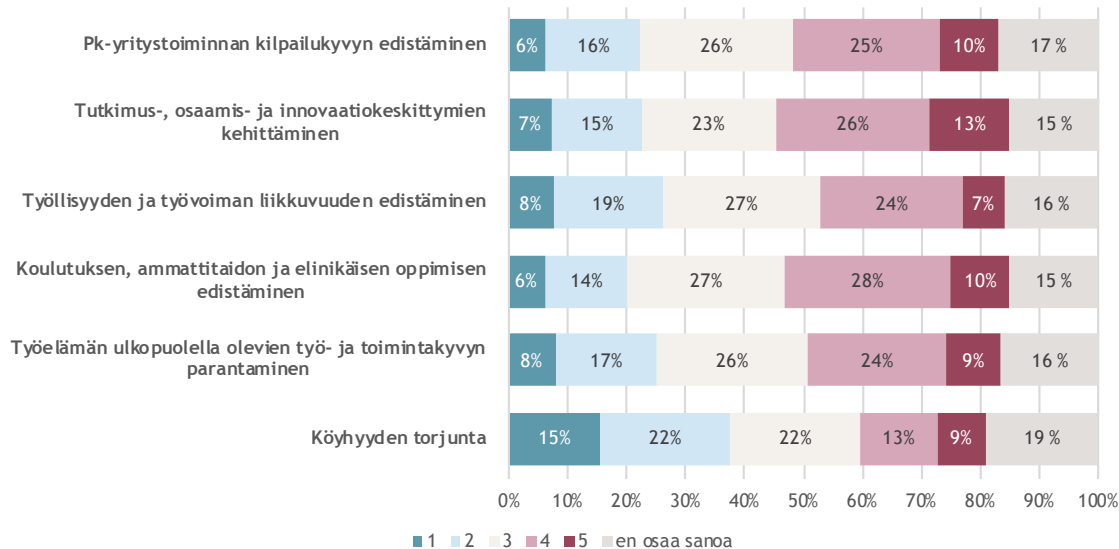
Perussuomalaiset ja vasemmistoliittolaiset pitävät elinvoimaan ja vetovoimaan liittyviä tavoitteita muita puolueita harvemmin kolme tärkeimmän tavoitteen joukkoon kuuluvina. Kunnan talouteen liittyvät tavoitteet ovat korkealla prioriteeteissa kaikilla puolueilla; kaikkien puolueiden vastaajista keskimäärin vähintään puolella kunnan talouteen liittyvät tavoitteet ovat kärkikolmikossa. Suurimmat osuudet, noin 70 prosenttia, on kokoomuksella ja RKP:llä. Demokratiaan ja osallisuuteen liittyviä tavoitteita ei nosteta kolmen tärkeimmän joukkoon juuri minkään puolueen kannattajien joukossa. Kristillisdemokraatit, RKP, vasemmistoliitto ja vihreät priorisoivat niitä kuitenkin muita enemmän.

5.

KEHITTÄMIS- RESURSSIT

**MIKÄ MERKITYS EU:N RAKENNERAHASTOVAROIN
TEHTÄVÄLLÄ HANKETOIMINNALLA (EAKR JA ESR) ON
SEURAAVISSA TEEMOISSA OMAN KUNTASI NÄKÖKULMASTA?
(1 = ERITTÄIN PIENI; 5 = ERITTÄIN SUURI)**

Kuvio 10.

EU:n rakennerahastovaroin tehtävän hanketoiminnan merkitys kunnassa.

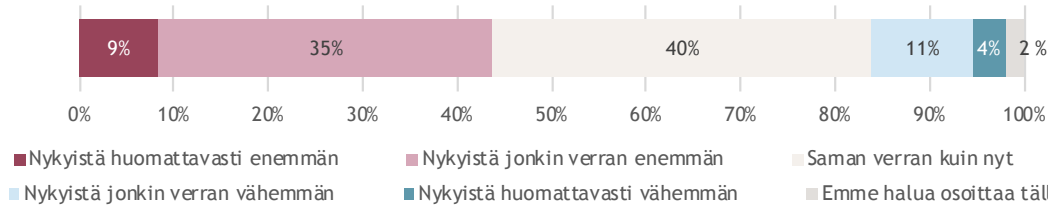
Rakennerahastovaroin tehtävän hanketoiminnan merkitys korostuu kunnissa edelleen erityisesti koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen kehittämisessä sekä pk-yritystoiminnan kilpailukyvyen edistämässä. Kuntarahoituksen EU:n kautta tuleviin kehittämishankkeisiin arvioidaan kasvavan tai pysyvän vähintään ennallaan uudella ohjelmakaudella.

EU:n rakennerahastovaroin tehtävällä hanketoiminnalla on kunnissa suurin merkitys tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittämisessä, koulutuksen, ammattitaidon ja elinikäisen oppimisen edistämässä sekä pk-yritystoiminnan kilpailukyvyen edistämässä.

44 % vastaajista arvioi, että heidän kunnassaan voidaan kohdentaa kuntarahoitusta EU:n kautta tuleviin kehittämishankkeisiin uudella (2021 alkavalla) ohjelmakaudella nykyistä enemmän. 40 % katsoo, että kuntarahoitusta voidaan kohdentaa saman verran kuin nyt. 15 % arvioi kuntarahoituksen EU:n kehittämishankkeisiin vähenevän.

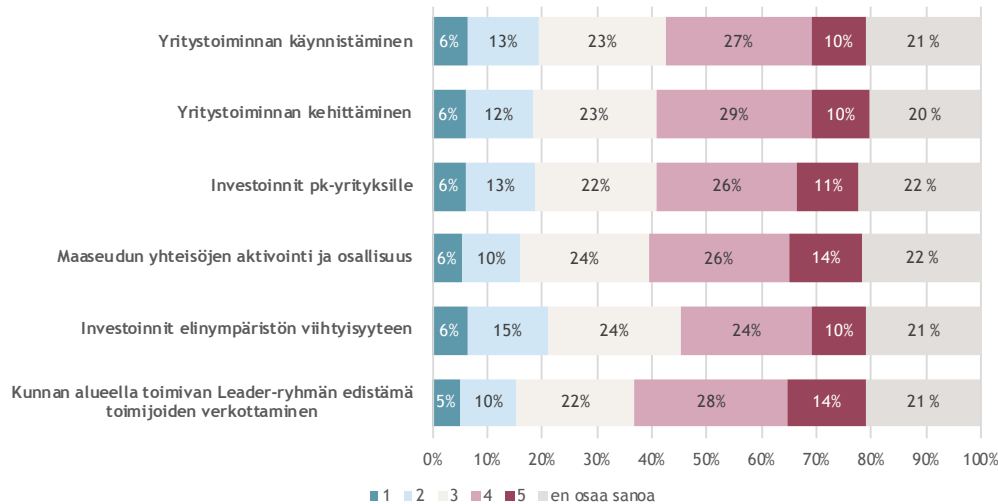
MITEN ARVIOIT KUNTASI MAHDOLLISUUKSIA KOHDENTAA KUNTARAHJOITUSTA EU:N KAUTTA TULEVIIN KEHITTÄMISHANKKEISIIN UUDELLA (2021 ALKAVALLA) OHJELMAKAUDELLA?

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman hanke- ja yritystuilla on eniten merkitystä kunnan alueella toimivan Leader-ryhmän edistämisen toimijoiden verkottamisen, maaseudun yhteisöjen aktivoimisen ja osallisuuden sekä yritystoiminnan kehittämisen kannalta.

Kuvio 11.

Kuntarahoituksen kohdentamisen mahdollisuudet EU:n kautta tuleviin kehittämishankkeisiin.

MIKÄ MERKITYS EU:N OSARAHOITAMAN MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN HANKE- JA YRITYSTUILLA ON SEURAAVISSA TEEMOISSA OMAN KUNTASI NÄKÖKULMASTA? (1 = ERITTÄIN PIENI; 5 = ERITTÄIN SUURI)

Kuvio 12. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman hanke- ja yritystuki merkitys.

6. KUNTIEN SUOSITTELU- INDEKSIT

Vastauksissa on huomioitu vain ne kunnat, joissa vastaajien määrä oli vähintään kolme.

ASUIN-
PAIKKANA

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Marttila	4,7
3000-6000	Luoto	4,8
6001-10 000	Inari	4,9
10 001-20 000	Kempele	4,8
20 001-40 000	Iisalmi	4,7
40 001-100 000	Joensuu	4,5
yli 100 000	Jyväskylä	4,9

Taulukko 13. TOP kunnat asuinpaikkana.

TAPAHTUMA-
PAIKKANA

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Oripää	4,8
3000-6000	Teuva	4,5
6001-10 000	Kittilä	4,7
10 001-20 000	Sotkamo	4,7
20 001-40 000	Jämsä	4,5
40 001-100 000	Seinäjoki	4,6
yli 100 000	Tampere	4,7

Taulukko 14. TOP kunnat tapahtumapaikkana.

VAPAA-AJAN
ASUMISEN
PAIKKANA

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Puumala	5
3000-6000	Rautalampi	5
6001-10 000	Inari	4,9
10 001-20 000	Sotkamo	4,9
20 001-40 000	Kangasala	4,6
40 001-100 000	Mikkeli	4,7
yli 100 000	Kuopio	4,6

Taulukko 15. TOP kunnat vapaa-ajan asumisen paikkana.

Suositteluiimpien asuinpaikkojen joukossa korostuvat yli 100 000 asukkaan kaupungit sekä kaupungin läheistä maaseutua edustavat kunnat, joista kaksi sijaitsee ruotsinkielisellä Pohjanmaalla.

Vapaa-ajan asumisen paikkana kärkeen nousevat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa sijaitsevat harvan asutuksen alueen tai ydinmaaseudun kunnat.

Tapahtumapaikkojen kärkikuusikossa on kolme yli 100 000 asukkaan kaupunkia ja kaksi Pohjois-Suomessa sijaitsevaa harvan asutuksen kuntaa.

KOTIMAAN MATKAILU- KOHTENA

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Pelkosenniemi	5
3000-6000	Ilomantsi	5
6001-10 000	Inari	5
10 001-20 000	Kuusamo	4,9
20 001-40 000	Savonlinna	4,7
40 001-100 000	Porvoo	4,6
yli 100 000	Turku	4,7

Taulukko 16. TOP kunnat kotimaan matkailukohtena.

MATKAILU- KOHTENA ULKOMAILTA TULEVILLE

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Konnevesi	4,9
3000-6000	Rantasalmi	4,8
6001-10 000	Kittilä	5
10 001-20 000	Kuusamo	4,9
20 001-40 000	Savonlinna	4,8
40 001-100 000	Rovaniemi	4,8
yli 100 000	Turku	4,7

Taulukko 17. TOP kunnat matkailukohtena ulkomailta tuleville.

YRITYKSEN SJOITTUMIS- PAIKKANA

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Lapinjärvi	4,8
3000-6000	Maalahti	4,9
6001-10 000	Säkylä	4,7
10 001-20 000	Muurame	4,9
20 001-40 000	Kerava	4,8
40 001-100 000	Vaasa	4,7
yli 100 000	Jyväskylä	4,7

Taulukko 18. TOP kunnat yrityksen sijoittumispaikkana.

OMAN ELIN- YMPÄRISTÖN KEHITTÄMIS- PAIKKANA

koko	kunta	keskiarvo
alle 3000 as.	Luhanka	4,6
3000-6000	Maalahti	4,6
6001-10 000	Harjavalta	4,3
10 001-20 000	Kempele	4,5
20 001-40 000	Kerava	4,7
40 001-100 000	Joensuu	4,2
yli 100 000	Kuopio	4,4

Taulukko 19. TOP kunnat paikkana, jossa on mahdollisuus aidosti osallistua oman elinympäristön kehittämiseen.

Sekä suosituimpien kotimaan että ulkomailta tulevien matkailukohteiden joukossa ovat Inari, Kittilä, Kuusamo ja Puumala, harvan asutuksen kunnat, joista kolme sijaitsee Pohjois-Suomessa. Lähes kaikki eniten suositellut matkailukunnat ovat Itä- tai Pohjois-Suomessa sijaitsevia harvan asutuksen kuntia.

Yrityksen sijoittamispaikkana itseään vahvimmin suosittelevista kunnista lähes kaikki ovat maaseutukuntia; kaupungin läheistä maaseutua tai ydinmaaseutua. Kunnista kaksi sijaitsee Uudellamaalla ja kaksi Pohjois-Pohjanmaalla.

Kunnista, joita suositellaan eniten paikkoina osallistua aidosti oman elinympäristönsä kehittämiseen, kolme on Keski-Suomessa sijaitsevia alle 3000 asukkaan harvan asutuksen kuntia. Kaksi kunnista on Pohjanmaalla tai Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevia kaupungin läheistä maaseutua edustavia kuntia.

7.

TULEVAISUUDEN KUNTA

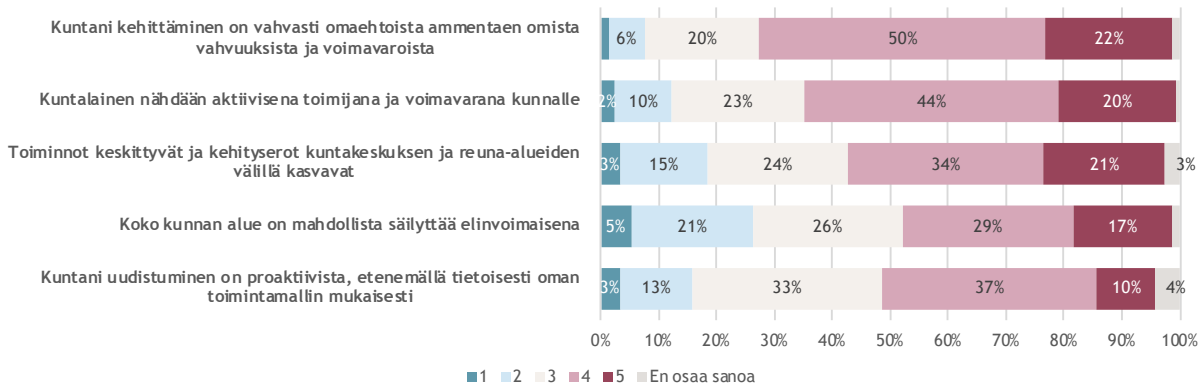
7.

TULEVAISUUDET

7.1 TULEVAISUUDEN KUVA

**MILLAISENA NÄET KUNTASI TULEVAISUUDEN?
ARVIOI SEURAAVIA VÄITTÄMIÄ.
(1 = TÄYSIN ERI MIELTÄ; 5 = TÄYSIN SAMAA MIELTÄ)
(2018)**

Kuvio 13. Tulevaisuuden kunta, 2018.

Edeltävään vuoteen verrattuna yhä harvempi vastaaja katsoo, että koko kunnan alue on mahdollista säilyttää elinvoimaisena. Kunnan kehittäminen nähdään kuitenkin edelleen vahvasti omaehtoisena.

Parhaat mahdollisuudet koko kunnan alueen säilyttämiseen elinvoimaisena nähdään Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Uudellamaalla. Heikoimmiksi mahdollisuudet koetaan Pohjois-Karjalassa.

20 001-40 000 asukkaan kunnissa kunnan kehittämisen omaehtoisuus nähdään muita heikompana, vaikka niissäkin reilu enemmistö katsoo kunnan kehittämisen olevan omaehtoista.

Selvästi parhaat mahdollisuudet koko kunnan säilyttämiseen elinvoimaisena nähdään metropolialueella. Pikkukaupungeissa oman kunnan kehittämisen omaehtoisuus nähdään muita seututyppejä heikompana.

Harva-asutusalueilla katsotaan, että oman kunnan kehittämisen omaehtoisuus on vahvempaa kuin muissa kuntatyypeissä.

Kuntien viranhaltijat näkevät oman kunnan omaehtoisen kehittämisen mahdollisuudet positiivisempina kuin kuntien luottamushenkilöt. Luottamushenkilöt puolestaan ovat vahvemmin sitä mieltä, että koko kunnan alue voidaan säilyttää elinvoimaisena.

**MILLAISENA NÄET KUNTASI TULEVAISUUDEN?
ARVIOI SEURAAVIA VÄITTÄMIÄ.
(1 = TÄYSIN ERI MIELTÄ; 5 = TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
(2017)**

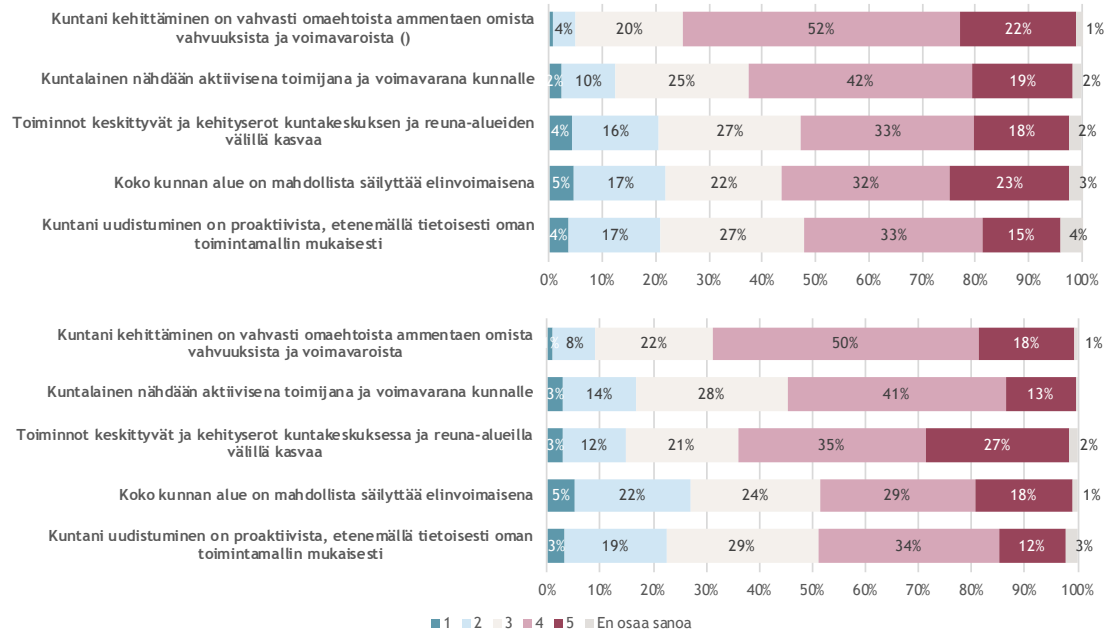
**MILLAISENA NÄET KUNTASI TULEVAISUUDEN?
ARVIOI SEURAAVIA VÄITTÄMIÄ.
(1 = TÄYSIN ERI MIELTÄ; 5 = TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
(2015)**

Perussuomalaisten ja RKP:n joukossa suhtaudutaan kriittisesti omaehtoiseen kehittämiseen. Sen sijaan perussuomalaiset ajattelevat muita vahvemmin, että koko kunnan alue voidaan säilyttää elinvoimaisena. Kokoomuksen, SDP:n, sitoutumattomien

ja vihreiden edustajat suhtautuvat kaikkein kriittisimmin koko kunnan alueen säilyttämiseen elinvoimaisena.

Kuvio 13b. Tulevaisuuden kunta, 2017.

Kuvio 13c (alinna). Tulevaisuuden kunta, 2015.

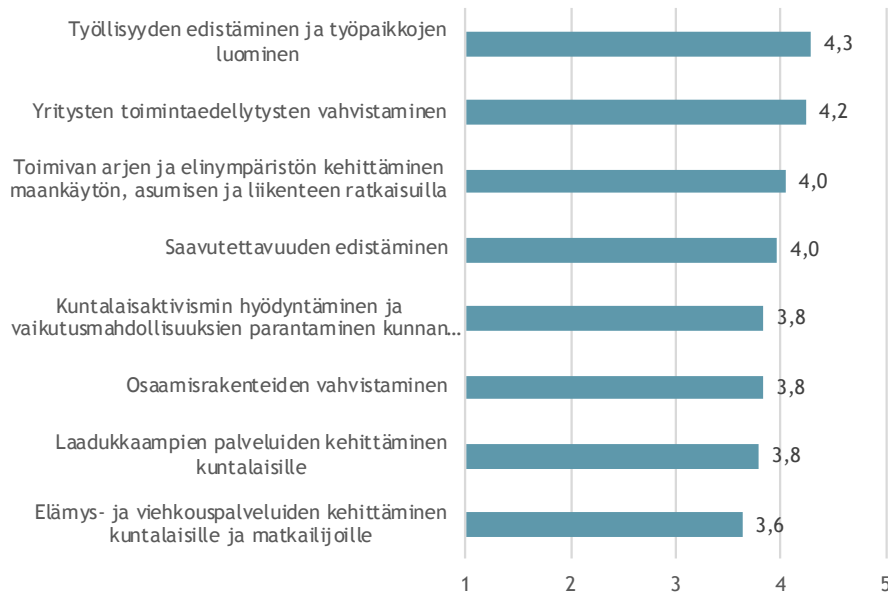
7.

TULEVAISUUDET

7.2 ELINVOIMAPAINOTUKSET

**MITEN SEURAAVIA ELINVOIMAN OSA-ALUEITA
TULISI PAINOTAA KUNTASI KEHITTÄMISESSÄ
TULEVAISUUDESSA? TULSIKO PAINOARVOA
VÄHENTÄÄ VAI KOROSTAA?
(1 = VÄHENTÄÄ MERKITTÄVÄSTI;
5 = KOROSTAA MERKITTÄVÄSTI)**

Kuvio 14. Kuntien elinvoimainotukset.

**Kunnat painottavat viime vuoden tapaan
työllisyyden edistämistä ja yritysten
toimintaedellytysten vahvistamista
kaikkein eniten elinvoimainotuksissaan.**

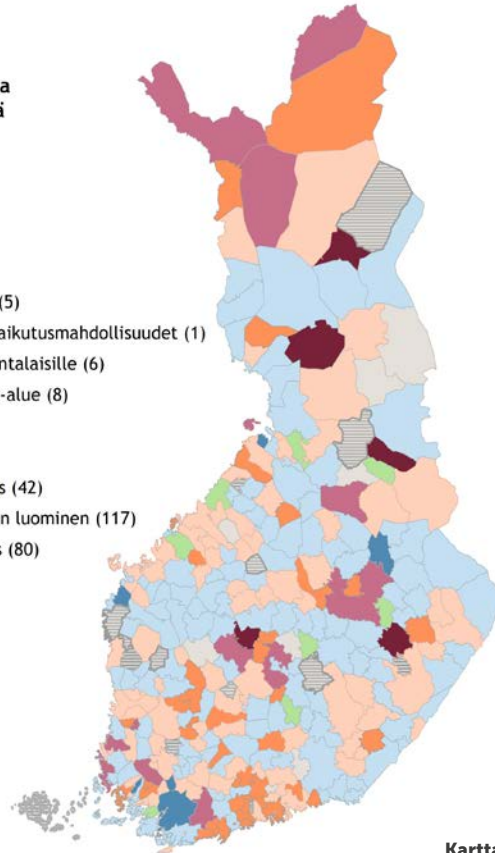
Työllisyyden edistäminen ja työpaikkojen luominen koetaan Pohjois-Karjalassa, Etelä-Savossa ja Kymenlaaksossa keskimääräistä tärkeämmäksi ja Pohjanmaalla keskimääräistä vähemmän tärkeäksi. Yritysten toimintaedellytysten vahvistaminen nähdään merkittävimpänä Pohjois-Karjalassa ja vähiten merkittävänä Uudellamaalla. Kainuussa saavutettavuuden edistämistä painotetaan enemmän kuin muissa maakunnissa. Päijät-Hämeessä ollaan keskimääräistä useammin halukkaita painottamaan osaamislukemien vahvistamista. Toimivan arjen ja elinympäristön kehittämistä painotetaan Etelä-Karjalassa ja Satakunnassa muita maakuntia vähemmän ja Uudellamaalla taas enemmän. Varsinais-Suomessa halutaan painottaa laadukkaampien palveluiden kehittämistä kuntalaisille enemmän kuin muualla ja Satakunnassa taas vähemmän kuin muualla. Elämys- ja vapaa-aikapalveluiden kehittämistä kuntalaisille ja matkailijoille painotetaan eniten Kainuussa, Kymenlaaksossa, Pohjois-Karjalassa ja Lapissa ja vähiten Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa.

Miten seuraavia elinvoiman osa-alueita tulisi painottaa kuntasi kehittämisessä tulevaisuudessa? Tulisiko painoarvoa vähentää vai korostaa?

Eniten korostusta vaativa osa-alue kunnittain

- Ei tietoja
- Elämys- ja viehkouspalveluiden kehitys (5)
- Kuntalaisaktiivisuuden hyödyntäminen ja vaikutusmahdollisuudet (1)
- Laadukkaampien palveluiden kehitys kuntalaisille (6)
- Useampi yhtä paljon pisteitä saanut osa-alue (8)
- Osaamisrakenteiden vahvistaminen (0)
- Saavutettavuuden edistäminen (14)
- Toimivan arjen ja elinympäristön kehitys (42)
- Työllisyyden edistäminen ja työpaikkojen luominen (117)
- Yritysten toimintaedellytysten vahvistus (80)

Kartta 8.
Elinvoimapanostukset.

Työllisyyden edistämistä ja osaamisrakenteiden vahvistamista painotetaan suurimmissa, yli 40 000 asukkaan kunnissa enemmän kuin muissa. Suurimmat kunnat painottavat saavutettavuuden edistämistä enemmän kuin pienimmät. Mitä suurempi kunta on asukasluvultaan, sitä todennäköisemmin siellä ollaan halukkaita painottamaan toimivan arjen ja elinympäristön kehittämistä.

Kaupunkien läheisellä maaseudulla työllisyyden ja saavutettavuuden edistämistä sekä osaamisrakenteiden vahvistamista painotetaan keskimääräistä vähemmän. Kaupungeissa saavutettavuuden edistämistä ja osaamisrakenteiden vahvistamista pidetään tärkeämpänä kuin muualla. Sekä kaupungeissa että kaupunkien läheisellä maaseudulla toimivan arjen ja elinympäristön kehittämistä maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisuihin painotetaan enemmän kuin muissa kuntatyypeissä. Harvan asutuksen kunnissa toivotaan muita enemmän painotusta elämys- ja viehkouspalveluiden kehittämiseen kuntalaisille.

Kuntien viranhaltijat kokevat luottamushenkilöitä vähemmän tarpeelliseksi painottaa toimivan arjen ja elinympäristön ja laadukkaampien palvelujen kehittämistä kuntalaisille sekä kuntalaisaktiivisuuden hyödyntämistä ja vaikutusmahdollisuuksien parantamista.

Vihreät painottavat työllisyyden edistämistä ja työpaikkojen luomista vähemmän kuin muut puolueet ja toimivan arjen ja elinympäristön kehittämistä muita puolueita enemmän. Kokoomuslaiset painottavat yritysten toimintaedellytysten vahvistamisen keskimääräistä enemmän ja vasemmistoliittolaiset ja vihreät keskimääräistä vähemmän. Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat haluavat korostaa kuntalaisaktiivisuuden hyödyntämistä ja vaikutusmahdollisuuksien parantamista kunnan kehittämisessä reilusti muita puolueita enemmän ja kokoomus sen sijaan vähentäisi sen painoarvoa muita puolueita useammin. Vihreissä ja SDP:ssä ollaan keskimääräistä halukkaampia ja kokoomuksessa ja RKP:ssä keskimääräistä haluttomampia korostamaan laadukkaampien palvelujen kehittämistä kuntalaisille.

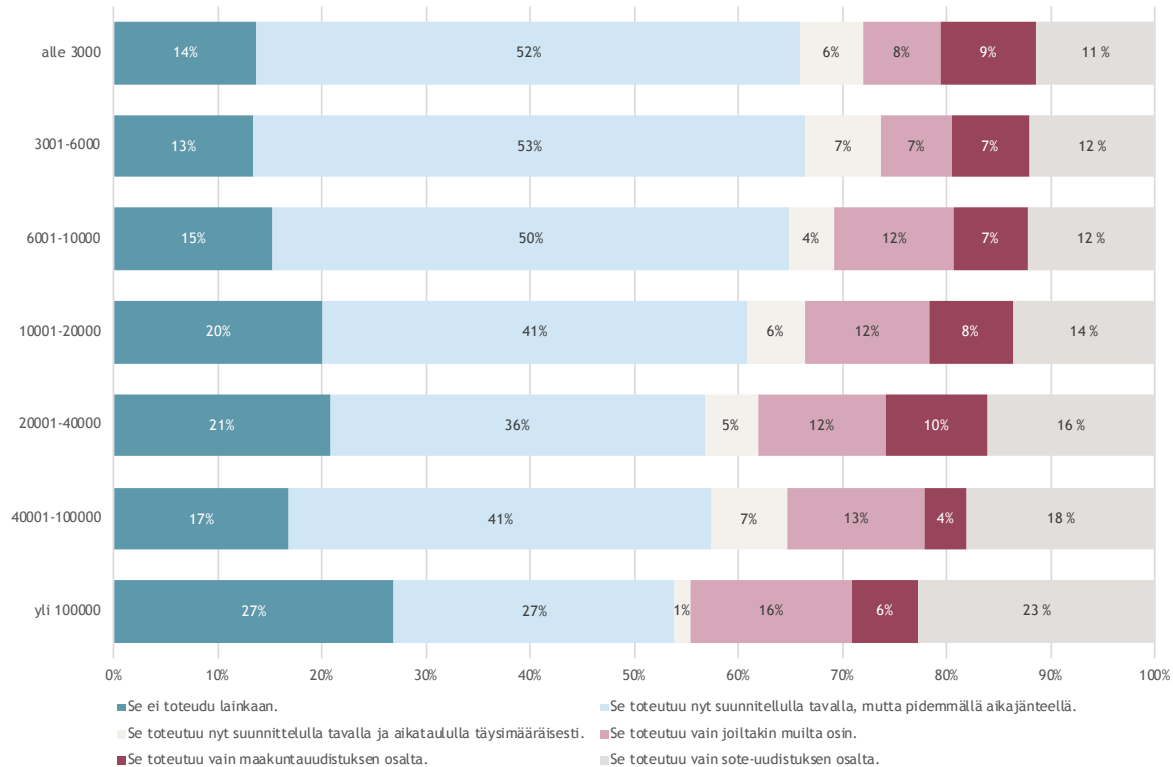
7.

TIILEVAISUUDEN

7.3 MAAKUNTA- JA SOTEUUDISTUS

**ARVIOI KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAN TIEDON JA OMAN NÄKEMYKSESI POHJALTA,
MITEN MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUS TULEE ETENEMÄÄN.**

Vain hyvin pieni osuus vastaajista arvioi maakunta- ja sote-uudistuksen toteutuvan tällä hetkellä suunnitellulla tavalla ja aikataululla.

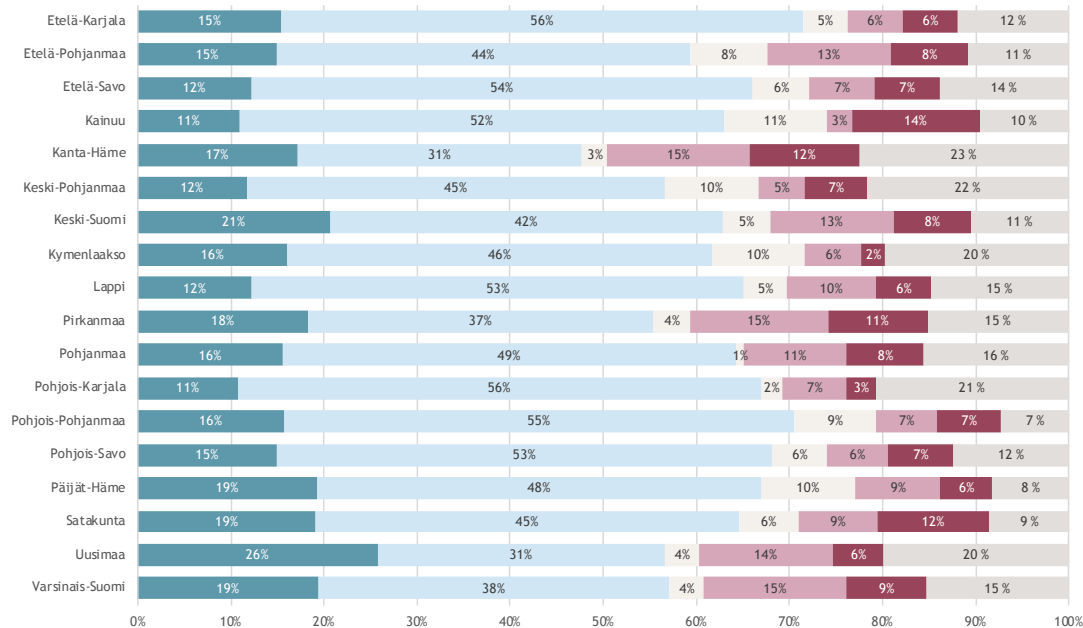
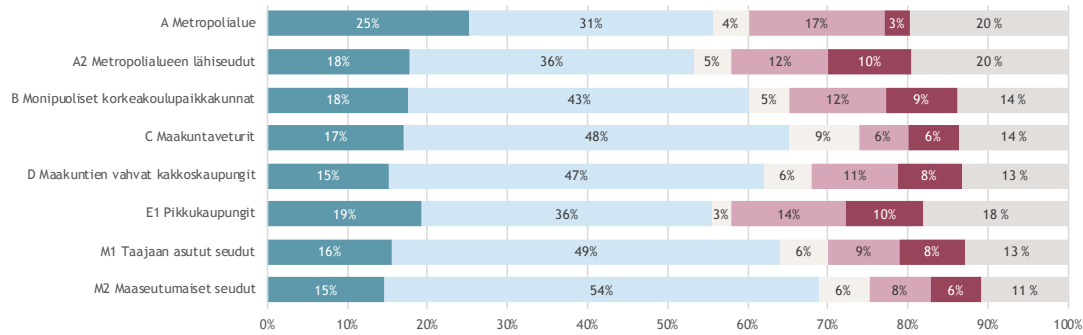
Suuri enemmistö niistäkin, jotka uskovat maakunta- ja sote-uudistuksen toteutuvan nyt suunnitellulla tavalla, arvioivat sen toteutuvan vasta pidemmällä aikajänteellä.

Vähiten luottoa maakunta- ja sote-uudistuksen toteutumiseen millään muotoa löytyy Uudeltamaalta. Kaiken kaikkiaan missään maakunnassa ei ole suurta uskoa uudistuksen toteutumiseen täysin suunnitelmien mukaan, mutta toteutuminen hitaammalla aikataululla on yleisin vastaus kaikissa maakunnissa.

Pienissä kunnissa uudistuksen toteutumiseen uskotaan enemmän kuin isoissa kunnissa.

Metropolialueella ja pikkukaupungeissa nähdään heikoimpina mahdollisuudet uudistusten toteutumiseen.

Kuvio 15. Arvio maakunta- ja soteuudistuksen etenemisestä kuntakoon mukaan.

Harva-asutusalueella ja ydinmaaseudulla uudistusten toteutuminen arvioidaan todennäköisemmäksi kuin kaupungeissa ja kaupunkien läheisillä maaseutualueilla.

Luottamushenkilöt arvioivat kuntien viranhaltijoita useammin, etteivät uudistukset tule toteutumaan lainkaan. Ero näkyy erityisesti pelkän sote-uudistuksen toteutumisessa, johon viranhaltijat uskovat luottamushenkilöitä yleisemmin.

Eniten uudistusten toteutumiseen uskotaan hallituspuolueissa keskustassa ja kokoomuksessa ja näiden lisäksi kristillisdemokraateissa. Siihen, ettei maakunta- ja sote-uudistus toteudu lainkaan, uskotaan yleisimmin perussuomalaisten ja vasemmistoliittolaisten keskuudessa.

Kuvio 16 (vas. ylhäällä). Arvio maakunta- ja soteuudistuksen etenemisestä seututyypeittäin.

Kuvio 17. (vas.) Arvio maakunta- ja soteuudistuksen etenemisestä maakunnittain.

■ Se ei toteudu lainkaan.

■ Se toteutuu nyt suunnitellulla tavalla ja aikataululla täysimääräisesti.

■ Se toteutuu vain maakuntauudistuksen osalta.

■ Se toteutuu nyt suunnitellulla tavalla, mutta pidemmällä aikajänteellä

■ Se toteutuu vain joiltakin muilta osin.

■ Se toteutuu vain sote-uudistuksen osalta.

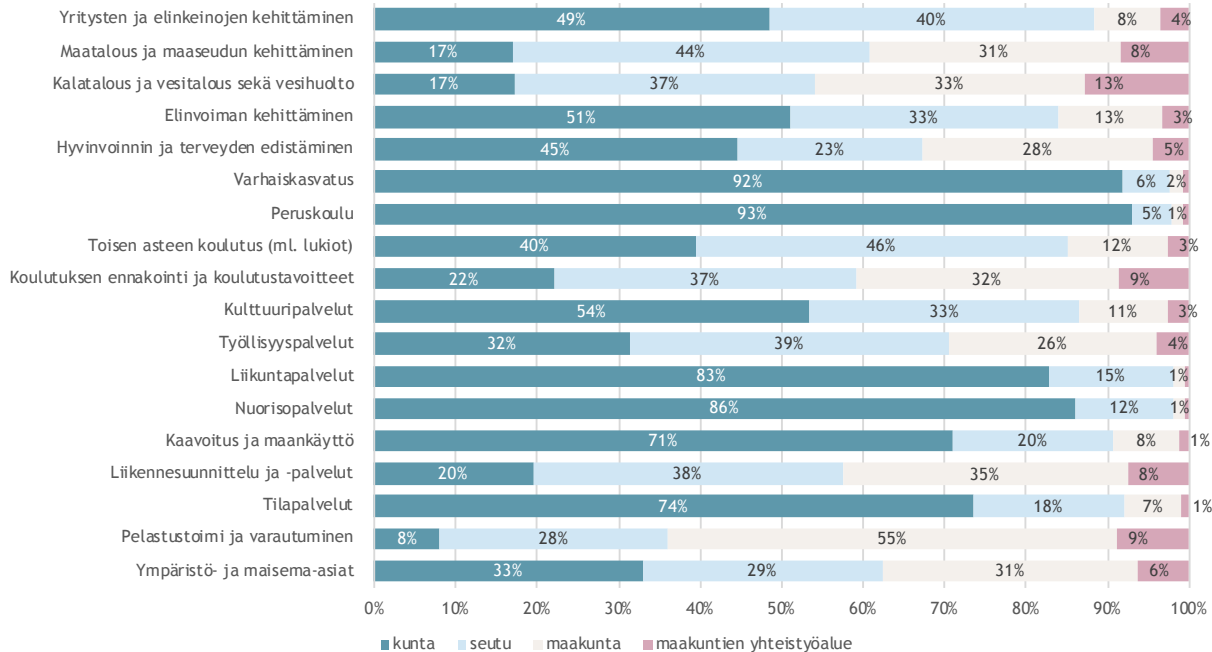
7.

TULEVAISUUDET

7.4 PALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN

MIKÄ OLISI KUNTASI NÄKÖKULMASTA LUONTEVIN TASO JÄRJESTÄÄ SEURAAVAT PALVELUT?

Kuvio 18.

Palvelujen järjestämisen luontevin taso.

Erityisesti peruskoulu ja varhaiskasvatus halutaan säilyttää oman kunnan järjestäminä palveluina. Sen sijaan pelastustoimen ja varautumisen vain harva näkee luontevana järjestää kuntatasolla.

Yritysten ja elinkeinojen kehittäminen, elinvoiman kehittäminen, työllisyyspalvelut sekä kaavoitus ja maankäyttö nähdään sopivimmaksi järjestää paikallisella tasolla eli kunta- tai seututasolla. Keskitetyimmän järjestämisen eli maakunnan tai maakuntien yhteistyöalueen kannalla ovat yritysten ja elinkeinojen kehittämisen osalta eniten Etelä-Karjalan, Kainuun ja Kymenlaakson vastaajat, elinvoiman kehittämisen osalta eniten Kainuun, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon vastaajat ja työllisyyspalvelujen osalta eniten Etelä-Karjalan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen vastaajat. Kaavoituksen ja maankäytön kohdalla keskitetyille palvelujen järjestämiselle ei juuri ole kannatusta - suurimman eli noin 15 prosentin kannatuksen maakuntatason järjestäminen saa Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa.

40 001 - 100 000 asukkaan kunnissa nähdään muita kuntia luontevampana järjestää yritysten ja elinkeinojen kehittäminen

maakuntatasolla. Alle 3000 asukkaan kunnissa saa poikkeuksellisen paljon kannatusta yritysten ja elinkeinojen kehittäminen seututasolla ja poikkeuksellisen vähän kannatusta niiden järjestäminen kuntatasolla. Työllisyyspalvelujen järjestämistä kuntatasolla pidetään sitä luontevampana, mitä suurempi kunta on.

Maakuntaveturiseuduilla kannatetaan eniten yritysten ja elinkeinojen kehittämistä maakunnan tasolla ja maaseudulla taas kuntatasolla. Maakuntavetureissa ja maakuntien vahvoissa kakkoskaupungeissa saa eniten kannatusta elinvoiman kehittämisen järjestäminen keskitetympin eli maakunnassa tai maakuntien yhteistyöalueella.

Kaupungeissa nähdään luontevimpana yritysten ja elinkeinojen kehittäminen maakuntatasolla. Kaupunkien läheisillä maaseutualueilla työllisyyspalvelujen järjestäminen kuntatasolla saa vähiten kannatusta ja maakuntataso eniten kannatusta.

Luottamushenkilöt ovat keskimäärin viranhaltijoita enemmän elinvoiman kehittämisen keskitetymmän järjestämisen kannalla.

Vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat kannattavat vähiten yritysten ja elinkeinojen kehittämisen järjestämistä kuntatasolla, kun taas kunta- tai seututaso saa eniten kannatusta perussuomalaisten ja RKP:n keskuudessa. Elinvoiman kehittämisen osalta sitoutumattomat kannattavat eniten järjestämistä kuntatasolla, vihreät seututasolla sekä kristillisdemokraatit, perussuomalaiset, sosialidemokraatit ja vasemmistoliittolaiset maakuntien yhteistyöalueella. Tosin näissäkin ryhmissä maakuntien välisen yhteistyön kannatus nousee parhaimmillaankin 10 prosentin tasolle.

8.

VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT

Rooli	Osuus vastaajista	Vastausmäärä
kunnan luottamushenkilö	79 %	2668
kunnan viranhaltija	21 %	705

Taulukko 1.
Vastaajat rooleittain.

Sukupuoli	Osuus vastaajista	Vastausmäärä
mies	58 %	1920
nainen	42 %	1399
muu	0,2 %	8

Taulukko 2.
Vastaajat sukupuolittain.

Ikä	Osuus vastaajista	Vastausmäärä
alle 30 v.	2 %	70
30-39 v.	13 %	417
40-49 v.	21 %	700
50-59 v.	29 %	976
60 v. tai yli	35 %	1181

Taulukko 3.
Vastaajat iän mukaan.

Kuntakokemus	Osuus vastaajista	Vastausmäärä
alle 5 v.	24 %	804
5 - 9 v.	19 %	627
10 - 19 v.	24 %	791
20 -29 v.	16 %	521
30 v. tai yli	18 %	603

Taulukko 4.
Vastaajat kuntakokemuksen mukaan
(luottamushenkilönä tai virassa).

Puolue	Osuus vastaajista	Vastausmäärä
keskusta	27 %	839
kokoomus	14 %	437
kristillisdemokraatit	3 %	91
perussuomalaiset	5 %	164
RKP	4 %	125
SDP	17 %	538
sininen tulevaisuus	0,4 %	12
vasemmistoliitto	7 %	221
vihreät	5 %	159
sitoutumaton	17 %	535
muu puolue	1 %	42

Taulukko 5.
Vastaajat puolueittain.

#MDIkuntakysely

MDI VALTAKUNNALLINEN KUNTAKYSELY 2018